

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

KREITI YA 12

SEPEDI LELEMETLALELETŠO LA PELE (FAL)

LEPHEPHE LA PELE (P1)

DIBOKWANE/HLAKOLA 2017

MEMORANTAMO

MEPUTSO: 80

Palomoka ya matlakala a memorantamo ke 7.

KAROLO YA A: TEKATLHAOLOGANYO**POTŠIŠO YA 1****Tlhahlo ya go swaya tekatlhaologanyo**

- Ka gore šedi e letše go kwešišo, dikarabo tša mopeleto wo o fošagetšego le tša diphošo tša polelo di amogelwe, ntle le ge diphošwana tšeo di fetoša tlhalošo goba kwešišo. (Le ge go le bjalo, diphošo di swanetše go laetšwa).
- Hlokomologa mantšu a molekwa a a šomišitšego go tšwa malemeng a šele, gomme o se mo otle ge e le gore karabo e sa na le mohlodi. Le ge go le bjalo, lentšu leo le tšwago malemeng a šele, mme le šomišitšwe sengwalweng, ebile le nyakega karabong, le amogelwe.
- Go dipotšišo tša boikgopolelo go se abje moputso go karabo ya EE/AOWA le KE A DUMELA/GA KE DUMELE. Lebaka goba ntlha ya go fahlela karabo ke yona e fiwago moputso.
- Ga go moputso wo o abjago go NNETE/MAAKA goba NTLHA/KGOPOLO. Lebaka goba ntlha ya go fahlela ke yona e hlokomelwago.
- Ge molekwa a ngwadile lefoko ka moka go karabo ya go nyaka lentšu le tee, aba moputso ge fela lentšu leo le thaletšwe.
- Ge karabo e nyaka dintlha tše pedi goba tše tharo gomme molekwa a file tše ntši, swaya tše pedi/tharo tša mathomo fela.
- Amogela polelo ya dimmotwana tša go fapana.
- Go dipotšišo tša go kgetha karabo ya maleba, amogela tlhaka yeo e sepelelanago le karabo ya nnete LE/GOBA karabo ya go ngwalwa ka botlalo.

1.1	1.1.1	Bomenetša	(1)
	1.1.2	• Ba na le bopelotelele • Ba tšhaba go ba bopolawakemong ga e na lebelo.	(2)
	1.1.3	• Ba reta bana ge ba etla le dilo tša go utswiwa • Ba ba botša le gore ba phala bomokete bao ba tlogo gae ba lekeleditše matsogo. • Ga ba botšiše bana gore ba tšo tšea kae merwalo ka gore ga ba šome. (Tše pedi fela)	(2)
	1.1.4	• Go raka bana ka merwalo. • Go ba nyakolla ka dipotšišo.	(2)
	1.1.5	• Batswadi ba reta bana ba bona ge ba etla le thoto ya go utswiwa. • Batswadi ba šireletša bana ba bona kgahlanong le maphodisa	(2)
	1.1.6	Go ipopa ngatana	(1)
	1.1.7	• '... agela ngwana legora bjalo ka kgogo e alamela matswiana a yona'. • Batswadi ba šireletša bana ba bona.	(2)

- 1.1.8
- Kgegeo (teori) – Go hlaloša selo ka go sola.
 - Dithoto di tšwa ka mabenkeleng baletadikgoro ba hlapeditše. (2)
- 1.1.9
- Temana ya 3 e hlaloša gore baletadikgoro ba fiwa sengwenyana gore dilo tše di ileditšwego di fete go bona ka ntle le bothata. Temana ya 4 e bolela gore le ge ba ntšhitše mahlo dinameng, dithoto di tšwa ka mabenkelengkgoparara ba le gona. (2)
- 1.1.10
- Motho yo a šomago ka pankeng. O tseba diphiri ka moka tša mošomong wa gagwe a di fetišetša go basenyi. (2)
- 1.1.11
- Ikonomi ya naga e ka golela godimo
 - Maphodisa a tlo šireletša ikonomi ka go fediša bonokwane. (2)
- 1.1.12
- Balekwa ba tla fa maikutlo a go fapana. Mohlala:
- Maikutlo a manyami. Batho ba mohuta wo ba gwahlafatša ikonomi. (2)
- 1.1.13
- Nka ba raka mošomong. Batho ba mohuta wo ba weša ikonomi ya naga. (2)
- 1.2
- 1.2.1
- D/Go kgangwa ke dikoloto.
Go senya tšhelete/Go se šomiše tšhelete ka tshwanelo. (2)
- 1.2.2
- O kgopela thušo.
 - O nyaka go hwetša maatla a go emelela.
 - O gana go nwelela ka dikolotong (Tše pedi fela). (2)
- 1.2.3
- Go reka go feta mogolo.
 - Go reka ntle le peakanyo.
 - Go ba le dinyakwa tša go feta mogolo.
 - Go ba le mekitlana ye mentši (Tše pedi fela). (2)

PALOMOKA YA KAROLO YA A: 30

KAROLO YA B: KAKARETŠO**POTŠIŠO YA 2****Tlhahlo ya go swaya kakaretšo**

- **Kabo ya meputso**
 - Dintlha = 7
 - Polelo = 3
 - Palomoka=10
- **Kabo ya meputso ya polelo ge molekwa a šomišitše mantšu a tlhalošo.**
 - 1–3 ya dintlha tša nnete - moputso 1
 - 4–5 ya dintlha tša nnete - meputso 2
 - 6–7 ya dintlha tša nnete - meputso 3
- **Kabo ya meputso ya polelo ge balekwa ba šomišitše mantšu a bona le ditsopolwa.**
 - Ge molekwa a tsopotše dintlha tše 6 go iša go tše 7 ka ntle le go di hlaloša, ga a fiwe moputso wa polelo.
 - Ge molekwa a tsopotše ntlha e 1 go iša go tše 5, tše pedi a di hlalošitše ka mantšu a gagwe, o fiwa moputso o tee wa polelo.

HLOKOMELA:**Palo ya mantšu**

Baswai ba kgonthiše palo ya mantšu ao a šomišitšwego.

O se fokotše meputso ge molekwa a se a bontšha palo ya mantšu goba ge a bontšhitše palo yeo e sego ya maleba.

Ge molekwa a fetile palo yeo e beilwego ya mantšu, bala go fihla go a mahlano fela ka godimo ga palo yeo e beilwego gomme o hlokomologe seripa seo se šetšego sa kakaretšo.

Ditsopolwa		Mantšu a tlhalošo
1. '... ba tsenela dithuto tša tlaleletšo ...'	1.	Go rutwa ka thoko, ke bao e sego barutiši ba bona ka morago ga dinako tša sekolo.
2. '... ba tsenela dihlophana tša go ithuta ...'	2.	Go ithuta ka dihlopha.
3. 'Morutwana yo mongwe o ithalela lenaneo la gagwe la go ithuta ...'	3.	Go aroganya dithutwana tša bona ka nako ya go lekanela.
4. '... go fokotša nako ya boithabišo ...'	4.	Go ithabiša nako ye kopana.
5. '... ba go tsena sekolo le bona ba kgatha tema ye bohlokwa ...'	5.	Go ba le bagwera ba go tsena sekolo.
6. 'Barutwana ba ba le nako ya go ikhutša ...'	6.	Go se bale ntle le go khutša.
7. '... ba abelana mathata a bona ...'	7.	Go boledišana ka tšeo di ba tshwenyago.
8. 'A ikgakolla le ka maphephepotšišo a mengwaga ya go feta'	8.	Go loutša kwešišo ya bona ka maphephe a dipotšišo a mengwaga ya go feta.

(Tše šupa fela) (Palo ya mantšu ke 71 ka ge dintlha go filwe tše 8)

PALOMOKA YA KAROLO YA B: 10

KAROLO YA C: THUTAPOLELO LE TŠHOMIŠOPOLELO**POTŠIŠO YA 3****Tlhahlo ya go swaya karolo ya C****• Mopeleto**

- Dikarabo tša lentšu le tee di swanetše go fiwa moputso le ge mopeleto o fošagetše, ntle le ge phošo yeo e fetoša tlhalošo ya lentšu.
- Go dikarabo tša go nyaka lefoko ka botlalo, mopeleto wo o fošagetšego o swanetše go otlwa ge e le gore phošo yeo e tšwelela ka sebopego sa polelo yeo e lekwago.
- Mo go lekwago khutsofatšo, karabo e be le maswaodikga a maleba.
- Sebopego sa mafoko se nepagale gomme se fiwe ka mafoko a feletšego go ya le ka taelo.
- Go dipotšišo tša go kgetha karabo ya maleba, amogela tlhaka yeo e sepelelanago le karabo ya nnete LE/GOBA karabo ya go ngwalwa ka botlalo.

- 3.1 D/Batho ka moka, o šomišitše lešala 'bohle' (2)
- 3.2 Nomoro ya mogala (079 ...). (1)
- 3.3 Tše. (1)
- 3.4 O lefa fela ge o thušegile.
Tiragalo ya pele e phethagala ge ya bobedi e phethagetše. (2)
- 3.5 Gomangkanna, ga go na ngaka yeo e mo fetago ka bokgoni bja go rarolla mathata a bophelo. (2)
- 3.6 Thaba – e šomile bjalo ka lediri/go tšweletša maikutlo a lethabo.
Thaba – e šomile go laetša bogolo bja mathata. (2)
- [10]**

POTŠIŠO YA 4

- 4.1 ... le letelele. (1)
- 4.2 B/Manyami (1)
- 4.3 4.3.1 Ruri! Ga se la hlomola naga mootlwa.
4.3.2 Ruri! Le hlomola naga mootlwa. (2)
- 4.4 Afrika-Borwa. Go tšwelela folaga ya naga ya Afrika-Borwa (2)
- 4.5 Pudula ya 1 e laetša go bolelela godimo.
Pudula ya 2 e tšweletša dikgopolo tša motho. (2)
- 4.6 Kgethologanyo ya bong.
Banna ba tšwelela e le bona ba swarago dinokwane/Bontši bja maphodisa mo ke banna fela. (2)
- [10]**

POTŠIŠO YA 5

- 5.1 5.1.1 ... bjalo ka mokoko.
O bapetša mosepelo wa batho le wa mokoko. (2)
- 5.1.2 Meriting. Go hlomeseditšwe moselanafelo -ng go leina, meriti. (2)
- 5.1.3 mantši (1)
- 5.1.4 lem- (1)
- 5.1.5 (a) Šielana
Tiragalo e diragala ka mahlakoreng a mabedi. (1)
Tirano (Ba a dirana)
- (b) Mathumašana - Go laetša lerato. (1)
- 5.1.6 Ke lefetedi. Tiro ya lediri e fetela go sedirwa e lego mekgotswana. (2)
- 5.1.7 • O šomile bjalo ka pheteletšo.
• Go gatelela kgopolo ya go dira lešata.
• Go tšweletša maikutlo a a rilego, e lego a lethabo. (2)
- 5.1.8 • Fela ya pele e šomile bjalo ka lethuši gobane e thuša lediri
'ithetela'.
• Fela ya bobedi ke lehlaodi la mokgwa. (2)
- 5.2 5.2.1 B/Lekgokedi. Le tliša kwano gare ga sediri le lediri. (2)
- 5.2.2 Mošemane o dišitše dikgomo.
Dikgomo di dišitšwe ke mošemane. (2)
- 5.2.3 tša – (lekgokediamanyirui) go amanya tate le dikgomo
tate – (lerui) e šoma bjalo ka lerui (2)
[20]

PALOMOKA YA KAROLO YA C: 40
PALOMOKA YA TLHAHLOBO: 80